

Секція: Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Взаємозалежність показників економічної доступності хліба та хлібопродуктів і олії та інших рослинних жирів

Лисенко Олена Анатоліївна

кандидат фізико-математичних наук

доцент кафедри менеджменту

Національного університету харчових технологій

Дослідження індикаторів економічної доступності основних продуктів харчування, в першу чергу, включає аналіз темпів змін споживання продовольства населенням, споживчих цін та цін виробників. Зазначені показники як найкраще відображують стан продовольчого забезпечення країни в розрізі економічної доступності основних продуктів харчування.

Для визначення взаємозалежності показників економічної доступності найбільш експортоорієнтованих в Україні продуктів харчування – хліба та хлібопродуктів і олії та інших рослинних жирів – був проведений регресійний аналіз функціональних залежностей зазначених індикаторів економічної доступності на основі статистичних даних за 2007-2013 рр. про середні ціни реалізації продукції підприємствами [1, 2], роздрібні ціни на продукти [3, 4] та споживання продуктів харчування в домогосподарствах [5].

Розглянемо основний вид продовольства, хліб та хлібопродукти, поживання якого в Україні за аналізований період було достатнім і навіть перевищувало граничні норми, зазначені МОЗ України, в різні роки від 7% до 23% [6]. Досліджуючи показники економічної доступності даного виду продукції був виявлений дуже слабкий вплив темпів зміни споживчих цін на темпи змін споживання (рис. 1).

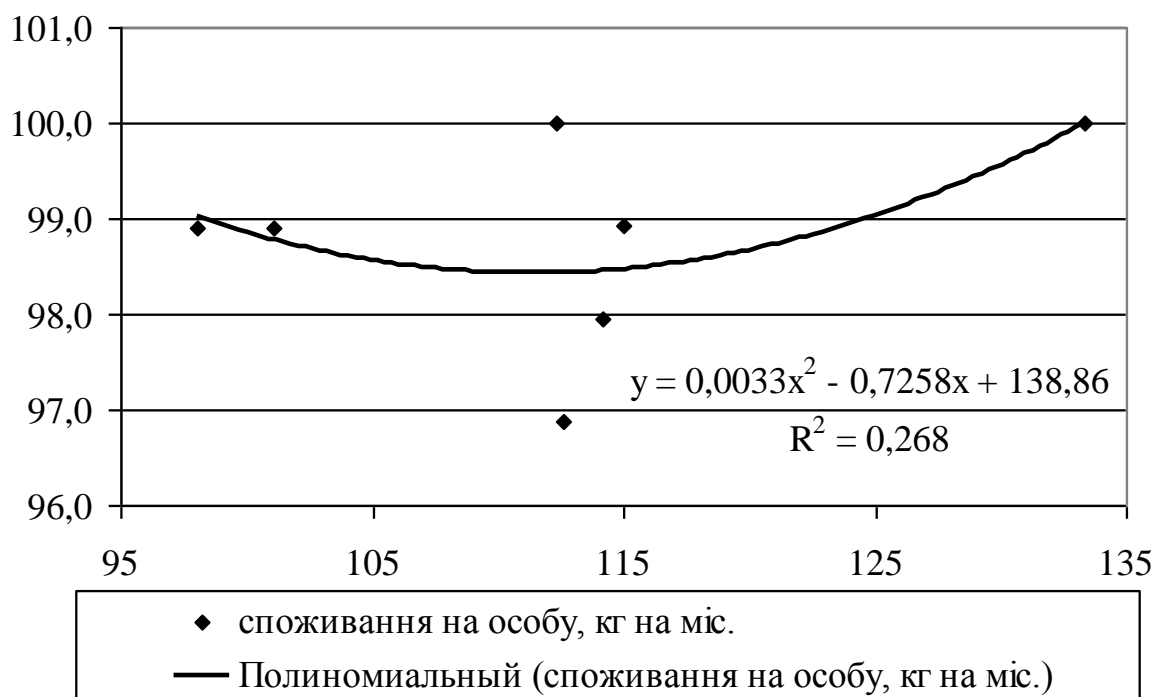

Рис. 1 Регресійний аналіз залежності темпів змін споживання та темпів змін споживчих цін на хліб та хлібопродукти за 2007-2013 рр.

Як показують дані рис. 1, за аналізований період досліджувані показники практично не корелювали, що свідчить про відсутність істотного впливу існуючої політики ціноутворення основного виду продукту на зміну його споживання населенням України. Це можна пояснити недостатньо ефективним державним регулюванням цін на соціальні сорти хлібів.

При дослідженні залежності між темпами змін споживання та темпами змін цін виробників на хліб та хлібопродукти виявлена інша картина (рис. 2).

Як свідчать дані рис. 2, за виключенням кризового 2008 р. вплив темпів змін цін виробників на темпи змін споживання має параболічний характер з високим значенням коефіцієнту детермінації. За аналізований період при максимальному зростанні цін виробників у 16%, темпи змін споживання мали незначне зниження у 3%, тобто зростання ціни на 1% призводить до зменшення споживання лише на 0,19%. Це свідчить про переваги даного виду продукції вітчизняного виробництва на споживчому ринку України. При цьому, слід зазначити, що зростання темпів змін споживання, хоча і незначне, відбувалося при зростанні темпів змін цін до 109,1% відповідно до попереднього періоду і складало максимально 100,7%.

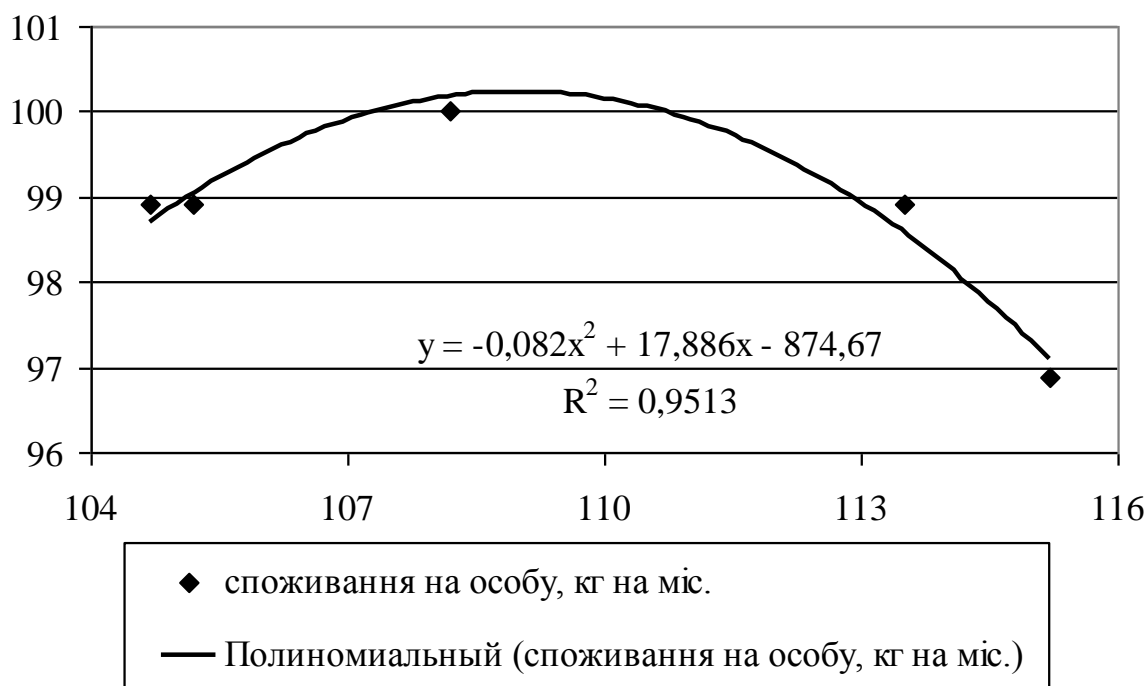

Рис. 2 Регресійний аналіз залежності темпів змін споживання та темпів змін цін виробників на хліб та хлібопродукти за 2009-2013 рр.

Розглядаючи такий вид продукції харчування як олія та інші рослинні жири, споживання якого населенням України за аналізований період перевищувало порогові значення більш ніж у 1,5 рази [6], можна дійти висновку, що даний вид продовольства має високий рівень фізичної достатності.

Регресійний аналіз впливу темпів споживчих цін за 2009-2013 рр., за виключенням кризового 2008 р., на споживання олії та інших рослинних жирів (рис. 3) при достатньо високому значенні коефіцієнту детермінації показав, що при зростанні цін виробників до 106,7% відбувалося аналогічне зменшення споживання до 95,6%. Проте, подальше зростання споживчих цін призводило до повільного зростання темпів споживання порівняно з попереднім періодом, хоча і не перевищувало минулий рівень. Це пов'язано з тим, що даний продукт є одним із споживаних продуктів населенням України і, відповідно, на фоні зростання споживчих цін на всі види продовольства населення, в останню чергу, передбачає зменшувати споживання даного виду продукції.

Аналогічна картина спостерігалась і при дослідженні залежності темпів змін споживання від темпів змін цін виробників (рис. 4).

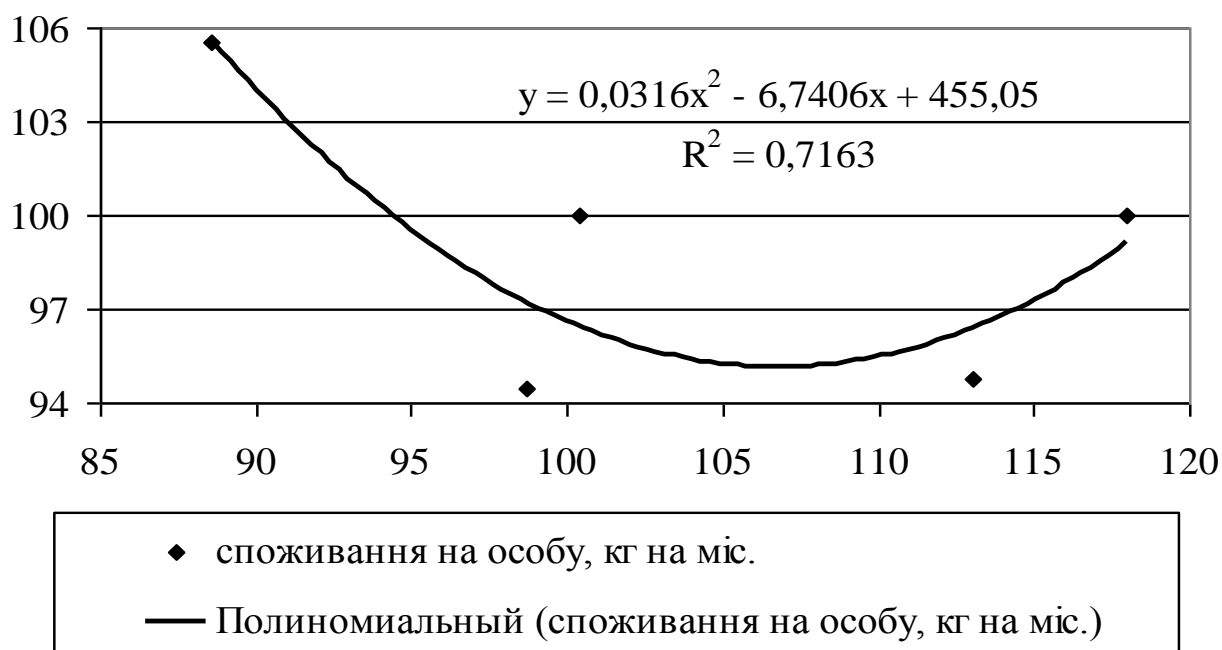

Рис. 3 Регресійний аналіз залежності темпів змін споживання та темпів змін споживчих цін на олію та інші рослинні жири за 2009-2013 рр.

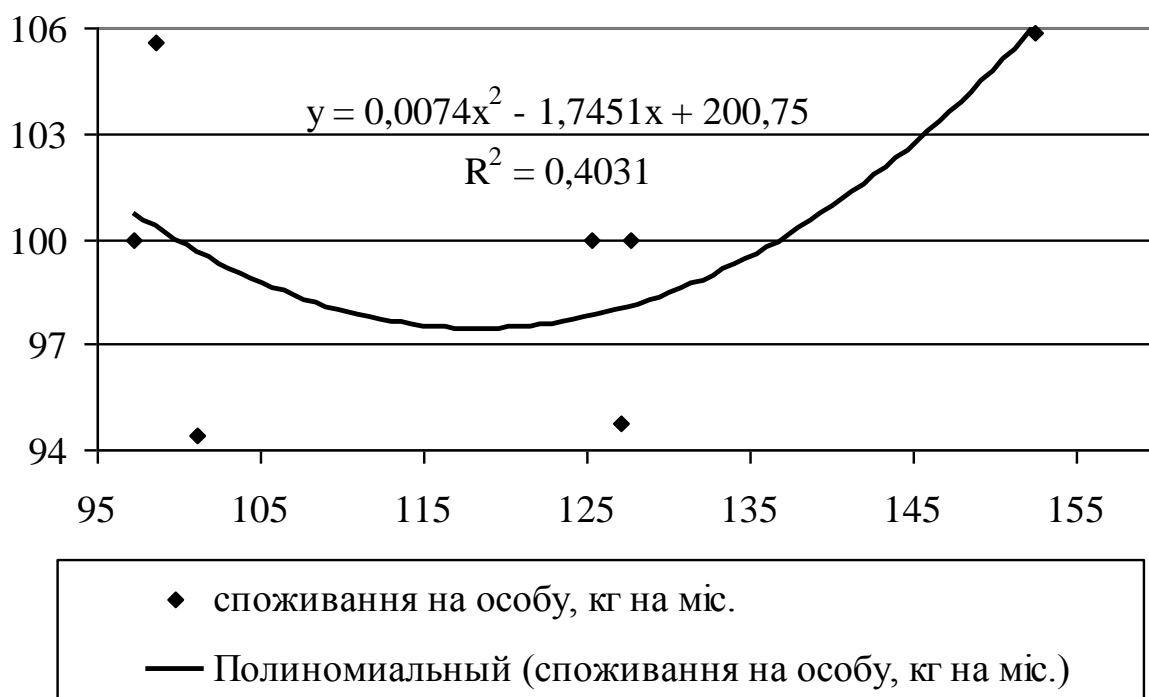

Рис. 4 Регресійний аналіз залежності темпів зміни споживання та темпів зміни цін виробників на олію та інші рослинні жири за 2007-2013 рр.

Отримана функціональна залежність свідчить, що на рівні зростання цін виробників у 117,9% досягається найнижчий рівень падіння темпів споживання населенням даного виду продукту у 97,87%. Подальше зростання цін

виробників призводить до повільного зростання споживання даного виду продукту, хоча і не перевищує 100%. Це свідчить також про переваги продукції вітчизняного виробництва.

Отже, враховуючи те, що три з чотирьох отриманих кривих регресії мають достатньо високе значення коефіцієнту детермінації, можна сказати, що взаємовплив індикаторів економічної доступності має достатньо сильний, проте нелінійний характер. Виявлені тенденції взаємозалежностей індикаторів можна враховувати при аналізі продовольчої безпеки України в розрізі дослідження діяльності українських підприємств, проте тільки в короткостроковому періоді.

Список використаних джерел:

1. Виробництво основних видів промислової продукції / Промисловість // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – 23.01.2014. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Індекси цін виробників промислової продукції / Ціни і тарифи // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – 09.01.2014. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Індекси споживчих цін на товари та послуги / Ціни і тарифи // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – 06.01.2014. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції / Сільське господарство // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – 07.02.2014. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України : Стат. збірник / За ред. Н.С. Власенко, Відп. за вип. О.М. Прокопенко. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 57 с.
6. Наказ «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» від 02.03.2007 №60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум. : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.